

A litéri református templom

2009 július 25. Flag

Szöveg méret

Mentés

-
-
-

• [0](#)

Még nincs értékelve

Mérték

Magyar Nemzet szombati magazinjának egyik legérdekesebb sorozatát közöljük le folytatásokban, melyben a remek Ludwig Emil megmutatja nekünk a rejtőzködő Magyarországot eldugott kincseit, melyek mellett sokszor figyelmetlenül elhaladunk a mindennapi rohanó életünk során. Vigyázzunk ezekre a páratlan kincsekre, hiszen ezek a kincsek alappillérei szeretett Hazánknak.

A Bakony széles déli talpazatánál, ahol a Séd-patak nagy kanyart leírva mély árkot koptatott magának a

mészkeszklás, alább löszös-agyagos fennsík talajába, éppen fél tucat Árpád-kori eredetű település sorakozik. Templomaik a többnyire református lakosság hitéletét szolgálják. Súly román kori egyházat már bemutattuk e sorozatban; Vilonyán inkább, Papkeszin kevésbé, de szintén megmaradtak középkori részletek az újjáépült református templomokon, míg Berhida és Királyszentistván kálvinista hívei új egyházakat emeltek maguknak a XVIII–XIX. században. A legérdekesebb mind között a Litér községben álló újkori templom, amely különleges értékű művészeti látnivalót rejtget.

A ma 1800 lakosú Litér neve – amely egy 1082-re antedatált XIII. századi okiratban tükör fölé elször – a német Ritterből származik. A lovag jelentésű szó eredete könnyen magyarázható a Szent István felesége, bajor Gizella kíséretében a veszprémi királynéi várba, illetve a környező királyi birtokokra érkező német lovagok letelepedésével. Az 1296-ban is említett falunak abban az időben már tekintélyes temploma volt, amit a helyen megmaradt egyetlen részlet, a díszes déli kapuzat meggyőzően bizonyít.

Oklevélben csak jóval később, 1472-ben szerepel a község Szent Kereszt-plébániája, amelyet az 1547-ben a környéket végigpusztító török had rombolt le. 1582-ben romként írták össze, később sem építették újjá; az elhagyott településre 1732-ben visszatértek egy tizenhat évvel később kelt jegyzékben boltozott szentélyről tesznek említést.

A litéri reformátusok elször fából készítettek maguknak egyházat 1735-ben, ám ez az építmény 1757-ben leégett. Végül 1784-ben kaptak engedélyt a veszprémi püspökségtől új kőtemplom építésére; ez látható ma is a község főutcája közelében. A nyugati végén álló tornyot (amely 1794-re készült el) barokk órapárkány díszíti, amúgy az egész épület díztelen. A feltűnően hosszú, egyszerű téglalap formájú, fehérre meszelt hajó tengelye kelet felé mutat, ami arra utal, hogy az építők követték a középkori hajó alapját, és talán maradványfalakból is felhasználtak.

A templomkertben, a déli oldalon látható a román kori épület eredeti bejárata, amelyet 1961–62-ben bontottak ki a barokk falazatból. A felismerhetetlenségig bevakolt, faragott kőépítményt hat évig tartó tudományos munkával rekonstruálták, és restaurálták Lévárdy Ferenc művészettörténész és Szakál Ernő szobrász-kutató vezetésével. A XIII. századi kapuzat két periódusban keletkezett. Elször a tatárjárás előtt készült egy enyhén csúcsíves formájú, kétlépcsős béléstű bejárat, amelyet az 1250–60 közötti években átalakítottak, a régi elé állítva még egy, sokkal díszesebb oszloppárt, amelyek talpa két fekvő kőoroszlánon nyugszik. Az átfaragott béléstűket Szent Jakab és Szent Péter apostolok szobraival emelték jelentősebbé, a kapu fölötti kora gótikus vimperga – háromszögű oromzat – által közrefogott, csúcsíves timpanonban pedig (eredetileg) a két angyal közt trónoló Szűz Mária domborművű alakjával tették teljessé a templomi bejárat ünnepélyességét. (Sajnos ez áldozatul esett a protestáns képrombolásnak.)

A litéri templom hét és fél évszázados díszkapuja távoli nyugat-európai, német és francia területekkel kapcsolja össze az Árpád-kori Magyarországot.

Ludwig Emil, mno.hu

[Tweet](#)

Raffay Ernő ajánlásával
Kortörténeti dokumentumgyűjtemény,
készült jelképesen **1919** sorszámozott példányban

Hangoskönyv CD melléklettel

NYOTAR MENEDZS
KÖNYVTERVÉZÉS

The banner features a red background with a black fist icon on the left. It displays a book cover titled 'A Magyar Kormányzatok 1918-1919', a CD case, and two CD discs. The logo for 'NYOTAR MENEDZS KÖNYVTERVÉZÉS' is in the bottom right corner.

Ajánló